A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (első tanács)

2013. június 18.*

„Halászat — A megfigyelési és ellenőrzési rendszerek megvalósításához való pénzügyi hozzájárulás — Két óceáni járőrhajó beszerzésével kapcsolatban teljesített kiadások visszatérítésének megtagadására irányuló határozat — EK 296. cikk — 93/36/EGK irányelv — Jogos bizalom — Indokolási kötelezettség”

A T-509/09. sz. ügyben,

a **Portugál Köztársaság** (képviselik kezdetben: L. Inez Fernandes, A. Trindade Mimoso és A. Miranda Boavida, később: L. Inez Fernandes, H. Leitão és V. Coelho, meghatalmazotti minőségben)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik: A. Bouquet és M. Afonso, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

a részben a halászati ellenőrzési és megfigyelési célokra szánt két óceáni járőrhajó beszerzésével kapcsolatos kiadásokat a közös halászati politika keretében alkalmazandó ellenőrzési, vizsgálati és megfigyelési rendszerek megvalósítása során bizonyos tagállamok által a 2002. évre előírt bizonyos intézkedésekhez való hozzájárulást célzó kiadások támogathatóságáról szóló, 2002. december 10-i 2002/978/EK bizottsági határozat (HL L 338., 33. o.) alapján az Európai Unió pénzügyi hozzájárulásból nem támogathatónak nyilvánító 2009. október 14-i bizottsági határozat megsemmisítése iránti kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (első tanács),

tagjai: J. Azizi elnök, S. Frimodt Nielsen és M. Kancheva (előadó) bírák,

hivatalvezető: C. Heeren tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2012. november 27-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: portugál.

Ítéletet

Jogi háttér

1 A tényállás idején alkalmazandó EK 296. cikk szövege a következő:

„(1) A[z EK-]Szerződés rendelkezései nem zárják ki a következő szabályok alkalmazását:

a) egyik tagállam sem köteles olyan információt szolgáltatni, amelynek közlését ellentétesnek tartja alapvető biztonsági érdekeivel;

b) a tagállamok megtehetik az alapvető biztonsági érdekeik védelme érdekében általuk szükségesnek tartott, fegyverek, lőszerek és hadianyagok előállításával vagy kereskedelmével kapcsolatos intézkedéseket; ezek az intézkedések nem befolyásolhatják hátrányosan a közös piacon belüli versenyfeltételeket a nem kifejezetten katonai célkora szánt termékek tekintetében.

(2) A Tanács az általa 1958. április 15-én megállapított, az (1) bekezdés b) pontjának hatálya alá tartozó termékekre vonatkozó listát a Bizottság javaslata alapján egyhangú határozattal megváltoztathatja.”

2 Az 1958. április 15-i 255/58 tanácsi határozat állapítja meg az EK 296. cikk (2) bekezdése szerinti listát, amelynek a 2008. november 26-i 14538/08 tanácsi dokumentum tartalmazza egyes kivonatait. E lista többek között a következőket írja elő:

„Alább szerepel azon fegyverek, lőszerek és hadianyagok – köztük nukleáris fegyverek – listája, amelyekre az EK 296. cikk (1) bekezdésének b) pontja vonatkozik:

[…]

9. Hadihajók és különleges felszereléseik:

a) bármely típusú hadihajó;

[…]”

3 A szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/36/EGK tanácsi irányelv (HL L 199., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.) tizenkettedik preambulumbekezdése értelmében:

„[…] a tárgyalásos eljárást kivételesnek kell tekinteni, ezért csak korlátozott számú esetben [helyesen: a kimerítően felsorolt esetekben] lehet alkalmazni”.

4 A 93/36 irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

d) nyílt eljárás: az a nemzeti eljárás, amelynek során minden érdekelt szállító ajánlatot nyújthat be;

[…]

f) tárgyalásos eljárás: az a nemzeti eljárás, amelynek során az ajánlatkérők az általuk kiválasztott szállítókkal tárgyalnak, és közülük eggyel vagy többel tárgyalják meg a szerződési feltételeket.”

5 A 93/36 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja előírja:

„(1) Ez az irányelv nem alkalmazható:

[…]

b) azokra az árubeszerzésre irányuló szerződésekre, amelyeket titkosnak nyilvánítottak, sem azokra, amelyeket az érintett tagállamokban hatályos törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezésekkel összhangban lévő különleges biztonsági intézkedések mellett kell teljesíteni, sem azokra, amelyek esetében a tagállam alapvető biztonsági érdekeinek védelme azt indokolja.”

6 A 93/36 irányelv 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A 2. és a 4. cikk, valamint az 5. cikk (1) bekezdésének sérelme nélkül ez az irányelv minden olyan termékre kiterjed, amelyre az 1. cikk a) pontja vonatkozik, beleértve az ajánlatkérők által a védelem terén odaítélt szerződésekben foglalt termékeket is, kivéve azokat a termékeket, amelyekre az [EK] 296. cikk (1) bekezdésének b) pontjában foglaltakat kell alkalmazni.”

7 A közös halászati politika keretében alkalmazandó ellenőrzési, vizsgálati és megfigyelési rendszerek végrehajtása során a tagállamoknál felmerült bizonyos kiadásokhoz nyújtandó közösségi pénzügyi hozzájárulásról szóló, 2001. május 28-i 2001/431/EK tanácsi határozat (HL L 154., 22. o.) rögzíti az említett politikával kapcsolatos azon kiadások programjainak az Európai Közösségek Bizottsága részére történő benyújtására vonatkozó részletes szabályokat, amely kiadások tekintetében a tagállamok pénzügyi hozzájárulásban kívánnak részesülni, rögzíti továbbá a támogathatónak minősülő kiadásokat.

8 A 2001/431 határozat 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A Közösség az ebben a határozatban közölt feltételekkel pénzügyi hozzájárulást (a továbbiakban: »pénzügyi hozzájárulás«) nyújthat a tagállamok által a 2847/93/EGK tanácsi rendeletben megfogalmazott közös halászati politika keretében alkalmazandó ellenőrzési, vizsgálati és megfigyelési rendszerek végrehajtása céljából létrehozott ellenőrzési programokhoz.

Az ellenőrzési programok meghatározzák, különösen a 2. cikkben említett intézkedések célkitűzéseit, az ellenőrzési eszközöket és az előirányzott költségeket.”

9 A 2001/431 határozat 2. cikke előírja:

„A pénzügyi hozzájárulás az ellenőrzési programokban meghatározott bizonyos kiadásokhoz nyújtható és előirányozhatja az alábbi műveletekhez való hozzájárulást:

[…]

e) vizsgálati, ellenőrzési és megfigyelési eszközök beszerzése és korszerűsítése;

[…]”

10 A 2001/431 határozat 9. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 2. cikk e) pontjában említett kiadáshoz igényelt pénzügyi hozzájárulásoknak fedezniük kell a halászati tevékenységek ellenőrzéséhez, vizsgálatához és megfigyeléséhez szükséges hajók és repülőgépek beszerzéséhez és korszerűsítéséhez szükséges beruházási költségeket.”

11 A 2001/431 határozat 17. cikkének (2) és (3) bekezdése kimondja:

„(2) A kiadások visszatérítésére vonatkozó kérelmek benyújtása során a tagállamok ellenőrzik és igazolják, hogy a kiadások az e határozatban, valamint az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló irányelvekben megfogalmazott feltételekkel, valamint a II. melléklet A. részének 4. pontjában megállapított részletes szabályokkal összhangban merültek fel.

(3) Amennyiben a kérelem alapján úgy tűnik, hogy a (2) bekezdésben említett feltételek nem teljesültek, a Bizottság mélyrehatóan ellenőrzi a helyzetet és felkéri a tagállamat észrevételeinek benyújtására. Amennyiben az ellenőrzés igazolja az említett feltételek betartásának elmulasztását, a Bizottság határidőt határoz meg a tagállam részére a feltételeknek való megfelelésre. Amennyiben a határidő lejártával a tagállam nem tette meg az ajánlások értelmében szükséges intézkedéseket, a Bizottság jogosult arra, hogy csökkentse, felfüggessze vagy törölje az érintett területen nyújtott pénzügyi hozzájárulást. […]”

12 A 2001/431 határozat II. melléklete A. része 4. pontjának szövege a következő:

„A közbeszerzési szerződésekre vonatkozó, megfelelően kitöltött kérdőívekben hivatkozni kell az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* közzétett közbeszerzési eljárásokra. Amennyiben nem tettek közzé felhívásokat az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában*, a kedvezményezettnek igazolnia kell, hogy a közbeszerzési szerződéseket a közösségi jogszabályok tiszteletben tartásával ítélték oda.

A Bizottság kérhet az annak eldöntéséhez általa szükségesnek ítélt bármely információt, hogy tiszteletben tartották-e a közbeszerzési szerződésekre vonatkozó közösségi jogszabályokat.

[…]”

A jogvita előzményei

13 A Portugál Köztársaság kormánya a 2000. december 19-i Despacho conjunto nº 15/2001 (a 15/2001. sz. együttes rendelet, Diário da República, II. sorozat, 2001. január 11., 453–454. o.) révén a nemzeti tengeri területek ellenőrzésére és felügyeletére, valamint a tengeri szennyezés elleni küzdelemre szolgáló két óceáni járőrhajó beszerzéséről határozott. Ezek megépítéséhez az Estaleiros Navais de Viana do Castelo SA-val lefolytatott tárgyalásos eljárás mellett döntött.

14 2001. április 15-én a portugál hatóságok a 2001/431 határozatnak megfelelően a 2001 és 2003 közötti hároméves időszakra a Bizottságnak a halászati tevékenységek megfigyelésére és ellenőrzésére irányuló programjaik keretében meghatározott befektetési projektek tekintetében pénzügyi hozzájárulás iránti kérelmet nyújtottak be a Bizottságnak. E projektek egyike az óceánmegfigyelésre szolgáló hajókapacitás felújítására irányult, és 70%-ban a halászati tevékenységek ellenőrzésének és megfigyelésének részt vevő két óceáni járőrhajó építését irányozta elő.

15 2002. november 12-én a két óceáni járőrhajó megépítésével az Estaleiros Navais de Viana do Castelo társaságot bízták meg.

16 A Bizottság – a közös halászati politika keretében alkalmazandó ellenőrzési, vizsgálati és megfigyelési rendszerek megvalósítása során bizonyos tagállamok által a 2002. évre előírt bizonyos intézkedésekhez való hozzájárulást célzó kiadások támogathatóságáról szóló, 2002. december 10-i 2002/978/EK határozatával (HL L 338., 33. o.) – a 2001/431 határozat alapján pénzügyi hozzájárulást biztosított a Portugál Köztársaság által a halászati tevékenységek megfigyelésére és ellenőrzésére irányuló

programja keretében a 2001 és 2003 közötti hároméves időszakra benyújtott projektekhez. E határozat II. mellékletében megállapították, hogy a 2002. évet illetően a Portugál Köztársaság legfeljebb 13 510 837 euró összegű pénzügyi hozzájárulásra jogosult.

17 2006. január 16-án a portugál hatóságok 6 732 322,75 euró összeg visszatérítését kérték a Bizottságtól az Estaleiros Navais de Viana do Castelo társaságtól megrendelt két óceáni járőrhajó beszerzéséhez való pénzügyi hozzájárulás címén.

18 2006. február 6-án a Bizottság tájékoztatta a portugál hatóságokat, hogy kérésüknek nem tud eleget tenni, mivel további információkra van szüksége arra vonatkozóan, hogy e hatóságok miért folyamodtak a kifejezetten a katonai felszerelések számára fenntartott tárgyalásos közbeszerzési eljáráshoz, holott a két óceáni járőrhajónak 70%-ban a halászati tevékenységek ellenőrzésének kellett volna részt vennie.

19 2008. május 19-én a Bizottság tisztviselői és a portugál hatóságok között – levélváltást követően – megbeszélésre került sor.

20 2009. május 29-én a Bizottság tájékoztatta a portugál hatóságokat, hogy úgy véli, hogy nem támogathatók azok a kiadások, amelyek visszatérítését kéri, valamint hogy ezért semmilyen kifizetésre nem kerülhet sor. A Bizottság lényegében kifejtette, hogy a portugál hatóságok – azzal, hogy a szóban forgó két hajó beszerzése céljából tárgyalásos eljáráshoz folyamodtak – nem tartották tiszteletben a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó szabályokat, noha ezt a feltételt a 2001/431 határozat 17. cikkének (2) bekezdése előírja. A Bizottság egy hónapos határidőt adott a portugál hatóságoknak, hogy továbbítsák részére újabb észrevételeiket.

21 2009. július 7-i válaszukban a portugál hatóságok újólag előadták a Bizottságnak, hogy a két óceáni járőrhajó beszerzésére a közbeszerzésre vonatkozó uniós jogszabályok betartása mellett került sor. Ezen túlmenően csatolták a portugál nemzetvédelmi minisztérium véleményét, és kérték a kérdésnek a véleményben előterjesztett érvek tükrében történő felülvizsgálatát.

22 2009. október 14-i levelében a Bizottság közölte a portugál hatóságokkal arra vonatkozó határozatát (a továbbiakban: megtámadott határozat), hogy a két óceáni járőrhajó beszerzésével összefüggő kiadásokat nem tartja támogathatónak, egyúttal pedig jelezte, hogy a 2002/978 határozattal érintett projekt tekintetében előírt költségvetési kötelezettségvállalást törölték.

Eljárás és a felek kérelmei

23 A Portugál Köztársaság a Törvényszék Hivatalához 2009. december 18-án benyújtott keresetlevelében nyújtotta be a jelen keresetet.

24 A Portugál Köztársaság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozatot;

– kötelezze a Bizottságot, hogy fogadjon el kedvező határozatot az általa a 2002/978 határozat keretében benyújtott visszatérítési kérelemről;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

25 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– a Portugál Köztársaságot kötelezze a költségek viselésére.

26 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (első tanács) a szóbeli szakasz megnyitása mellett határozott.

27 A felek szóbeli előterjesztéseit és a Törvényszék által feltett kérdésekre adott válaszait a 2012. november 27-én megtartott tárgyaláson meghallgatták.

A jogkérdésről

A második kereseti kérelem elfogadhatóságról

28 A Portugál Köztársaság arra irányuló kereseti kérelmét illetően, hogy a Törvényszék kötelezze a Bizottságot, hogy fogadjon el kedvező határozatot a 2002/978 határozat keretében benyújtott visszatérítési kérelemről, elegendő emlékeztetni arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a Törvényszéknek nincs hatásköre arra, hogy intézményekkel szemben meghagyással éljen. Az EUMSZ 264. cikk értelmében ugyanis a Törvényszéknek kizárólag arra van lehetősége, hogy a megtámadott jogi aktust teljesen vagy részben semmisnek nyilvánítsa, vagy hogy a keresetet elutasítsa. Ezt követően az érintett intézmény feladata, hogy az EUMSZ 266. cikk alkalmazásában megtegye a Törvényszék ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-56/92. sz., Koelman kontra Bizottság ügyben 1993. november 29-én hozott végzésének [EBHT 1993., II-1267. o.] 18. pontját; a Törvényszék T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz., European Night Services és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1998. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-3141. o.] 53. pontját, valamint a T-51/07. sz., Agrar-Invest-Tatschl kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2825. o.] 27. pontját).

29 Következésképpen a második kereseti kérelmet – mint elfogadhatatlant – el kell utasítani.

A megsemmisítés iránti kérelemről

30 Keresetének alátámasztására a Portugál Köztársaság lényegében három jogalapra hivatkozik. Az első a 2001/431 határozat megsértésén alapul, amennyiben a Bizottság nem tagadhatta meg jogszerűen a kért finanszírozást, mivel a Portugál Köztársaság teljesítette az ebben a határozatban előírt feltételeket. A második jogalap a bizalomvédelem elvének megsértésén, a harmadik pedig az indokolási kötelezettség megsértésén alapul.

A 2001/431 határozat megsértésére alapított első jogalapról

31 A Portugál Köztársaság lényegében azzal érvel, hogy azért jogosult a két óceáni járőrhajó beszerzésével összefüggő kiadások visszatérítésére, mert – a Bizottságnak a megtámadott határozatban szereplő állításával ellentétben – nem sértette meg a közbeszerzésre alkalmazandó uniós szabályokat.

32 A Portugál Köztársaság ugyanis azzal érvel, hogy a jelen ügyben tiszteletben tartotta a közbeszerzésre alkalmazandó, akkoriban hatályos valamennyi uniós szabályt – köztük a 93/36 irányelvet – átültető nemzeti jogszabályát. Ez a jogszabály ültette át a belső jogba – többek között – az említett irányelv 2. és 3. cikkében előírt kivételeket.

33 Márpedig, mivel azok az óceáni járőrhajók, amelyek tekintetében a finanszírozást kérték az EK 296. cikk szerinti listába tartozó hadihajók (lásd a fenti 2. pontot), a Portugál Köztársaság úgy véli, hogy vonatkozhattak rá a 93/36 irányelv 2. és 3. cikkében előírt kivételek, valamint hogy ennélfogva a jelen ügyben nem kellett alkalmazni a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozóan az ezen irányelvben előírt szabályokat.

34 A Portugál Köztársaság szerint továbbá a finanszírozás iránti kérelmének benyújtása idején hatályos szabályozás alapján a Bizottság ezt nem tagadhatta volna meg jogszerűen azon az alapon, mert az EK 296. cikkben előírt eltérés alkalmazása mellett döntött. A hadihajóknak a finanszírozásból való kizárására irányuló határozat ráadásul méltánytalan jelleget öltött, mivel így szankciókkal szembesültek azok a tagállamok, amelyek úgy döntöttek, hogy a halászati ellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat hadihajókkal biztosítják.

35 A Bizottság vitatja ezeket az érveket.

36 Előzetesen meg kell állapítani, hogy a Portugál Köztársaság és a Bizottság közötti véleménykülönbség lényegében arra a kérdésre korlátozódik, hogy a halászati tevékenységek ellenőrzésére szolgáló felszerelések beszerzése céljából a 2001/431 határozat alapján uniós támogatást kérő valamely tagállam az érintett felszerelések katonai jellegére hivatkozva mentesülhet-e a közbeszerzési szerződések odaítélése területére vonatkozó uniós szabályok alól.

37 E tekintetben először meg kell állapítani, hogy a 2001/431 határozat rögzíti a közös halászati politikával kapcsolatos azon kiadások programjainak a Bizottság részére történő benyújtására vonatkozó részletes szabályokat, amely kiadások tekintetében a tagállamok pénzügyi hozzájárulásban kívánnak részesülni, rögzíti továbbá a támogathatónak minősülő kiadásokat.

38 Márpedig a 2001/431 határozat 2. cikkének e) pontjából, 9. cikkének (1) bekezdéséből és 17. cikkének (2) és (3) bekezdéséből kitűnik – amelyek rendelkezéseit a fenti 9–11. pont tartalmazza –, hogy a ténylegesen a halászat ellenőrzésének és megfigyelésének biztosításához alkalmazott hajók beszerzésére irányuló uniós pénzügyi hozzájárulás e határozat alapján kizárólag akkor lehetséges, ha a kiadások az említett határozatban, valamint a közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló irányelvekben – köztük a 93/36 irányelvben – megfogalmazott feltételekkel összhangban merültek fel.

39 Úgy tűnik tehát, hogy a szóban forgó uniós irányelvekben meghatározott szabályok tiszteletben tartása előfeltétele annak, hogy a tagállamoknál felmerült kiadások az Unió pénzügyi hozzájárulása céljából támogathatóknak minősüljenek. Ebből következik, hogy meg kell állapítani, hogy a 2001/431 határozat – és különösen 17. cikkének (2) bekezdése – azt írja elő, hogy az Unió általi társfinanszírozás feltételezi az említett irányelvek tárgyi hatályának alkalmazandóságát. A 2001/431 határozatnak ezt az értelmezését a II. melléklet A. részének a fenti 12. pontban hivatkozott 4. pontja is megerősíti, amely pontosítja a közbeszerzési tárgyú uniós jogszabályok tiszteletben tartásának ellenőrzéséhez szükséges, a Bizottságnak benyújtandó információk tartalmát, anélkül, hogy a legcsekélyebb lehetőséget is nyitva hagyná arra, hogy e jogszabályok tárgyi hatálya ne legyen alkalmazandó.

40 A közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolására vonatkozó irányelvekben meghatározott feltételek tiszteletben tartásának követelményében rejlő célkitűzés ugyanis mindenekelőtt az Unió által társfinanszírozott beszerzések teljes körű átláthatóságára és maradéktalanul ellenőrizhető jellegére irányul. A hadihajók Unió általi társfinanszírozása ráadásul – főszabály szerint – nem tartozik a közös halászati politika hatálya alá. Ezért e tekintetben az ilyen társfinanszírozás lehetővé tétele céljából tiszteletben tartandó feltételek szerepelnek az említett eljárásokra anyagi jogi szempontból irányadó irányelvek rendelkezéseiben.

41 Márpedig a jelen ügyben nem vitatott, hogy a Portugál Köztársaság – azzal, hogy a két óceáni járőrhajó megépítése céljából tárgyalásos eljárás mellett döntött – úgy vélte, hogy nem kell betartania a közbeszerzési szerződések odaítélésének tárgyában alkalmazandó szabályokat. A Portugál Köztársaság ugyanis azzal, hogy a 93/36 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjára és 3. cikkére, valamint az említett irányelvet átültető nemzeti jogszabályára hivatkozott, úgy vélte, hogy a jelen ügyben szóban forgó közbeszerzések nem tartoznak az említett irányelv tárgyi hatálya alá.

42 A fentiekre tekintettel mindazonáltal meg kell állapítani, hogy a 2001/431 határozat alapján nem megengedett, hogy valamely tagállam egyrészről a teljes mértékben vagy részben a halászati ellenőrzési és megfigyelési célokra használt hajók beszerzéséhez uniós társfinanszírozást kérjen – amely beszerzésnek, az említett határozat értelmében, tiszteletben kell tartania a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó szabályokat –, másrészről pedig hogy úgy döntsön, hogy az EK 296. cikk (1) bekezdésének b) pontjára való hivatkozással a beszerzett anyagok katonai jellege miatt nem alkalmazza ugyanezeket a szabályokat.

43 A fenti megfontolásokat nem kérdőjelezheti meg a Portugál Köztársaság azon érve, amely szerint csak a pénzügyi hozzájárulás iránti kérelmének a Bizottság részére történő benyújtása után – azaz a közös halászati politika megfigyelési és ellenőrzési rendszereinek megvalósítása során felmerült tagállami kiadások tekintetében a 861/2006/EK rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2007. április 11-i 391/2007/EK bizottsági rendelet (HL L 97., 30. o.) elfogadásakor – pontosították, hogy a tagállamok az EK 296. cikk alapján nem mentesülhetnek a közbeszerzései szabályok alól.

44 E tekintetben természetesen meg kell állapítani, hogy valóban csak a 391/2007 rendelet elfogadását követően pontosították kifejezetten, hogy a halászati ellenőrzési célokra használt hajókkal kapcsolatban felmerült kiadások az EK 296. cikkre tekintettel nem mentesülhetnek az uniós közbeszerzési szabályok alól. Ugyanígy azt is meg kell állapítani, hogy a 391/2007 rendelet időbeli hatálya a jelen ügyre még nem terjedt ki, mivel az csak a Portugál Köztársaság pénzügyi hozzájárulás iránti kérelme utáni időpontban lépett hatályba. Ebből a körülményből azonban nem lehet azt a következtetést levonni, hogy az addig az időpontig alkalmazandó jogszabály lehetővé tette a tagállamok számára, hogy hajóknak a halászati politika keretében végzett beszerzése céljából uniós pénzügyi hozzájárulást szerezzenek, ugyanakkor pedig azt, hogy az EK 296. cikkre hivatkozva mentesüljenek a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó szabályok alól. E tekintetben meg kell állapítani – ahogyan azt a Bizottság tette –, hogy még a 391/2007 rendelettel megállapított pontosítás előtt is az következett a 2001/431 határozatban előírt feltételekből, hogy az EK 296. cikkre való hivatkozással az általános szabályok alóli mentesülés lehetőségével élni kívánó tagállamok ezzel egyidejűleg nem tarthatnak igényt az Unió pénzügyi hozzájárulására a halászati ellenőrzési célokra szolgáló felszerelések beszerzése jogcímén.

45 Egyebekben meg kell állapítani, hogy – a Portugál Köztársaság állításával ellentétben – a 2001/431 határozat nem gördít akadályt az elé, hogy a halászat ellenőrzésével és megfigyelésével összefüggő feladatokat katonai testületekre bízó tagállamok az e közös politika végrehajtása tekintetében előírt finanszírozásban részesüljenek. Természetesen, mivel az említett határozat megköveteli, hogy a közbeszerzési tárgyú szabályokat tartsák tiszteletben, nem fordulhat elő, hogy ezek a tagállamok mentesüljenek a közbeszerzésekre alkalmazandó általános rendszer alól és uniós finanszírozást igényeljenek. Az EK 296. cikk (1) bekezdésének b) pontja azonban nem képezi akadályát annak, hogy az e rendelkezés hatálya alá tartozó katonai felszerelések beszerzését előirányzó tagállamok mégis úgy döntsenek, hogy közbeszerzési szerződések odaítélésére irányuló közös eljárásokat alkalmaznak, és ennélfogva igényelhessék a 2001/431 határozatban előírt pénzügyi hozzájárulást. El kell tehát utasítani a Portugál Köztársaságnak az arra alapított érvét, hogy az EK 296. cikk (1) bekezdésének b) pontjában előírt mentesség alapján a közbeszerzési szerződések odaítélésére irányuló általános eljárások nélkül beszerzett felszerelések közösségi társfinanszírozásból való kizárása állítólagosan méltánytalan azon tagállamok tekintetében, amelyek a halászat ellenőrzésének biztosítása céljából katonai eszközök alkalmazása mellett döntöttek.

46 A 93/36 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontját illetően emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés szerint az említett irányelv nem alkalmazandó azokra az árubeszerzésre irányuló szerződésekre, amelyeket titkosnak nyilvánítottak, sem azokra, amelyeket az érintett tagállamokban hatályos törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezésekkel összhangban lévő különleges biztonsági intézkedések mellett kell teljesíteni, sem azokra, amelyek esetében a tagállam alapvető biztonsági érdekeinek védelme azt indokolja.

47 Amint azt a Törvényszék fentebb megállapította (lásd a fenti 39. és azt követő pontokat), a 2001/431 határozaton alapuló, az Unió általi társfinanszírozás feltételezi a vonatkozó irányelvekben előírt, a közbeszerzési szerződések odaítélésére irányuló eljárásokra anyagi jogi szempontból irányadó rendelkezések alkalmazását. Mindezek után – még annak feltételezése mellett is, hogy valamely tagállam hivatkozhat a 93/36 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt mentességre és a 2001/431 határozat alapján társfinanszírozást igényelhet – meg kell állapítani, hogy a Portugál Köztársaság nem bizonyította, hogy a jelen ügyben teljesültek az említett mentesség alkalmazásának feltételei.

48 Már az elején meg kell ugyanis állapítani, hogy – amint az az ügy irataiból kitűnik – a két óceáni járőrhajó beszerzésére irányuló közbeszerzési szerződést nem nyilvánították titkosnak, mivel a Diário da República-ban közzétett 15/2001. sz. együttes rendelet a Portugál Köztársaságnak a két hadihajó beszerzésére és az Estaleiros Navais de Viana do Castelo társasággal tárgyalásos közbeszerzési eljárás lefolytatásával kapcsolatos döntésére irányuló határozatára hivatkozik.

49 Ezután meg kell állapítani, hogy a Portugál Köztársaság az állam alapvető biztonsági érdekeinek védelmére, illetve a szóban forgó beszerzéseket kísérő különleges biztonsági intézkedésekre hivatkozik az árubeszerzésre irányuló közbeszerzési szerződéseinek odaítélésére vonatkozó általános szabályoktól való eltérés igazolására.

50 Mindemellett meg kell állapítani, hogy a Portugál Köztársaság az óceáni járőrhajókon elhelyezett katonai kommunikációs szoftver kifejlesztésével és telepítésével kapcsolatos bizalmas információk titkosságára történő hivatkozásra szorítkozik, anélkül azonban, hogy bármiféle konkrét tényezőt említene azon különleges biztonsági intézkedéseket illetően, amelyeknek az óceáni járőrhajók szolgáltatását kísérniük kell, illetve anélkül, hogy megemlítené azokat az okokat, amelyek miatt úgy vélte, hogy a bizonyos adatok bizalmas jellegének védelmére irányuló célkitűzés kevésbé lenne garantált, ha a gyártással az Estaleiros Navais de Viana do Castelo társaságtól eltérő társaságokat bízna meg.

51 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat értelmében a titoktartási kötelezettség előírásának szükségessége egyáltalán nem zárja ki valamely versenyeztetési eljárás alkalmazását a szerződés odaítélése vonatkozásában (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-337/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2008. április 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., I-2173. o.] 52. pontját). Egyebekben – amint arra a Bizottság helyesen hivatkozik – a bizalmassággal kapcsolatos követelményeket különösen az eljárásban való részvételre vonatkozó feltételekkel, illetve a javaslatok értékelésével összefüggésben lehet figyelembe venni az információk bizalmasságának védelmére vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatos odaítélési kiegészítő szempont létrehozásával.

52 Ennélfogva az óceáni járőrhajók tárgyalásos eljárás útján történő beszerzésének igazolására a 93/36 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjára történő hivatkozás – még e rendelkezés alkalmazandóságának feltételezése mellett is – aránytalannak tűnik az említett hajók gyártásához kapcsolódó bizalmas információk kiszivárgásának megakadályozására irányuló célhoz képest. A Portugál Köztársaság ugyanis nem bizonyította, hogy e cél nem lett volna elérhető az ugyanezen irányelv által előírt versenyeztetési eljárás keretében (lásd a fent hivatkozott Bizottság kontra Olaszország ügyben hozott ítélet 53. pontját).

53 Következésképpen a jelen ügyben az a puszta tény, hogy azt állítják – amint azt a Portugál Köztársaság teszi –, hogy a szóban forgó beszerzéseket titkosnak nyilvánították, hogy azokat különleges biztonsági intézkedések kísérték, illetve hogy az állam alapvető biztonsági érdekeinek védelme miatt azokra nem kell azon uniós szabályokat alkalmazni, bármiféle bizonyíték hiányában nem elegendő annak megállapításához, hogy ténylegesen fennállnak a 93/36 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt eltéréseket igazoló rendkívüli körülmények.

54 Következésképpen a Portugál Köztársaság nem állítja megalapozottan, hogy a 93/36 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontját nem kellett alkalmazni a szóban forgó közbeszerzésre.

55 A fentiekből kitűnik, hogy nem fogadható el a Portugál Köztársaság által annak igazolására előterjesztett egyetlen érv sem, hogy a 2001/431 határozat alapján anélkül kérhette az Unió pénzügyi hozzájárulását két óceáni járőrhajó beszerzéséhez, hogy köteles lett volna betartani a 93/36 irányelvben a közbeszerzések odaítélésével kapcsolatban előírt szabályokat.

56 Márpedig a Portugál Köztársaság – azzal, hogy tárgyalásos eljárás mellett döntött – a jelen ügyben nem felelt meg az említett irányelvben meghatározott szabályoknak, amely irányelv 6. cikke a közbeszerzési szerződés odaítéléséről döntő ajánlatkérők számára előírja, hogy a nyílt vagy a meghívásos közbeszerzési eljárást vegyék igénybe, kivéve ha a közbeszerzés az említett cikk (2) és (3) bekezdésében kimerítő felsorolásában szereplő kivételes esetek közé tartozik.

57 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az alapeljárás tárgyát képező közbeszerzés nem tartozik a 93/36 irányelv 6. cikkének (2) és (3) bekezdésében előírt egyetlen esetbe sem, amit egyébként a Portugál Köztársaság nem is állít, ily módon a Bizottság jogosan állapíthatta meg, hogy ez a tagállam – mivel a vitatott két hajó beszerzése során tárgyalásos eljárás mellett döntött – nem tartotta tiszteletben az említett irányelvben megállapított követelményeket. Ilyen körülmények között a Bizottság azt is jogszerűen állapíthatta meg, hogy a két óceáni járőrhajó beszerzésével összefüggő kiadásokat a 2001/431 határozat alapján járó pénzügyi hozzájárulásból nem támogathatónak kell nyilvánítani.

58 A fentiekre tekintettel az első jogalapot el kell utasítani.

A bizalomvédelem elvének megsértésére alapított második jogalapról

59 Második jogalapjában a Portugál Köztársaság azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a bizalomvédelem elvét. Lényegében úgy véli, hogy a Bizottság – azzal, hogy elfogadta az általa a 2001/431 határozat alapján benyújtott, pénzügyi hozzájárulás iránti kérelmet – biztosítékot nyújtott a finanszírozás megszerzésére az óceáni járőrhajók beszerzéséhez. A Portugál Köztársaság hozzáfűzi, hogy a pénzügyi hozzájárulás iránti kérelem ellenőrzésekor és – különösen – a 2002/978 határozat elfogadásakor a Bizottságnak tájékoztatnia kellett volna őt arról, hogy a tárgyalásos eljárás nem alkalmazható a szóban forgó két hajó beszerzése esetén.

60 A Bizottság vitatja ezeket az érveket.

61 A bizalomvédelem elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az Unió egyik alapvető elvét képező bizalomvédelem elvére való hivatkozás joga minden olyan személyre kiterjed, akiben az uniós igazgatás, különösen meghatározott biztosítékok útján, megalapozott várakozásokat ébresztett (lásd a Törvényszék T-273/01. sz., Innova Privat-Akademie kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1093. o.] 26. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a T-107/03. sz., Regione Marche kontra Bizottság ügyben 2006. január 18-án hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 129. pontját).

62 A bizalomvédelem elvével azonban nem ellentétes valamely közösségi támogatás megsemmisítése, amennyiben a támogatás odaítéléséhez előírt feltételeket nyilvánvalóan nem tartották tiszteletben (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-126/97. sz., Sonasa kontra Bizottság ügyben 1999. szeptember 29-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-2793. o.] 39. pontját és a T-162/04. sz., Branco kontra Bizottság ügyben 2006. december 14-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 123. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

63 A Portugál Köztársaság egyébként egyetlen bizonyítékot sem terjeszt elő arra vonatkozóan, hogy a Bizottság biztosítékokat nyújtott volna számára tárgyalásos eljárás igénybevétele esetén a vitatott kifizetések támogathatóságát illetően. Az első jogalap vizsgálatából mindenesetre az következik, hogy az ilyen biztosítékok jogellenesek lettek volna. Következésképpen a Portugál Köztársaság nem bizonyította, hogy a jelen ügyben teljesülnek a fenti 61. és 62. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatban megkövetelt feltételek.

64 Következésképpen a második jogalapot el kell utasítani.

Az indokolás hiányára alapított harmadik jogalapról

65 Harmadik jogalapjában a Portugál Köztársaság úgy véli, hogy a megtámadott határozat nélkülözi az indokolást, mivel a Bizottság abban nem fejti ki a visszatérítés megtagadását igazoló okokat.

66 A Bizottság vitatja ezeket az érveket.

67 Az indokolási kötelezettséget illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az indokolás követelményét az ügy körülményeire, így többek között a jogi aktus tartalmára, az előadott indokok jellegére, és a címzettek, illetve a jogi aktus által közvetlenül és személyükben érintett más személyek magyarázathoz jutás iránti érdekére figyelemmel kell értékelni. Nem szükséges, hogy az indokolás valamennyi jelentőséggel bíró tény- és jogkérdésre külön kitérjen, mivel azt, hogy valamely határozat indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nem pusztán az aktus szövegére figyelemmel kell megítélni, hanem az összefüggéseire, valamint az érintett tárgyra vonatkozó jogszabályok összességére való tekintettel is (a Bíróság aC-478/93. sz., Hollandia kontra Bizottság ügyben 1995. október 17-én hozott ítéletének [EBHT 1995., I-3081. o.] 48. és 49. pontja, valamint a C-487/06. P. sz., British Aggregates kontra Bizottság ügyben 2008. december 22-én hozott ítéletének [EBHT 2008., I-10515. o.] 172. pontja).

68 Ez különösen igaz akkor, amikor a tagállamok közvetlenül részt vettek a vitatott jogi aktus kidolgozásának folyamatában, és így ismerik az aktus alapjául szolgáló okokat (a fent hivatkozott Hollandia kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 50. pontja, valamint a Bíróság C-304/01. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2004. szeptember 9-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-7655. o.] 50. pontja).

69 A Bíróság egyebekben megállapította, hogy valamely végrehajtási aktus akkor felel meg az indokolási kötelezettségnek, ha kifejezett hivatkozást tartalmaz azon rendelet rendelkezéseire, amelyen ez az aktus alapul, ekként pedig lehetővé teszi az elfogadásával kapcsolatos fő szempontok megismerését (lásd ebben az értelemben a Bíróság 78/74. sz. Deuka-ügyben 1975. március 18-án hozott ítéletének [EBHT 1975., 421. o.] 6. pontját, a 230/78. sz., Eridania-Zuccherifici nazionali és Società italiana per l'industria degli zuccheri ügyben 1979. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 1979., 2749. o.] 14–16. pontját, valamint a 35/80. sz., Denkavit Nederland ügyben 1981. január 14-én hozott ítéletének [EBHT 1981., 45. o.] 33–36. pontját).

70 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat elfogadását megbeszélés és levélváltás előzte meg. A megtámadott határozat emellett hivatkozik a 2001/431 határozat 17. cikkének (3) bekezdése alapján a portugál hatóságokhoz intézett 2009. május 29-i levélre,

amelyben a Bizottság részletesen kifejtette azokat az okokat, amelyek eredményeként az iratok vizsgálatát követően megállapította, hogy az érintett kiadások nem tekinthetők támogathatónak (lásd a fenti 20. pontot).

71 Márpedig meg kell jegyezni, hogy az a kontextus, amelyben a megtámadott határozatot elfogadták, valamint az ezen utóbbiban szereplő indokolás lehetővé tette a Portugál Köztársaság számára, hogy védekezzen, és e célból előterjessze érveit, lehetővé tette továbbá a megtámadott határozat elfogadásakor a Bizottság által követett érvelés megértését is.

72 Mivel a Bizottság nem sértette meg az indokolási kötelezettséget, a harmadik jogalapot el kell utasítani.

73 Következésképpen a keresetet el kell utasítani.

A költségekről

74 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte.

75 Mivel a Portugál Köztársaság pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően őt kell kötelezni a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (első tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a keresetet elutasítja.

2) A Törvényszék a Portugál Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.

Azizi Frimodt Nielsen Kancheva

Kihirdetve Luxembourgban, a 2013. június 18-i nyilvános ülésen.

Aláírások